

Džemal Bijedić

Prvi do Tita

Osamnaestog januara 2007. navršava se 30 godina od pogibije, pored Izetbegovića, najuglednijeg bosanskog političara svih vremena – Džemala Bijedića. Od Kulina Bana, preko Spahe, pa do Izetbegovića i Lagumđije, nikada nijedan bh. političar nije imao takav značaj i ugled na južnoslavenskim prostorima, ali i u Svijetu. Kulin Ban pripada pretpolitikom vremenu, Spahe je značajan tek za Bošnjake, dok je status Izetbegovića jači u islamskom svijetu, nego u BiH. Džemal Bijedić time je jedini naš političar koji je bio uvažavan kao ozbiljan državnik. Samim tim to je bio naš veliki Vlade jedne ozbiljne, u regionalnim okvirima možda drage, a u svjetskim okvirima, drage koja je imala značajnu ulogu u ublažavanju blokovske podjele Svijeta.

U povodu 30. godišnjice smrti našeg najuglednijeg političara, državno Predsjedništvo, Parlament BiH, te mnoge druge instance vlasti i institucije, u 10 sati i 40 minuta će na sarajevskom groblju Bare obiti vještina poštivala Džemala i Raziye Bijedić. Održat će se komemorativna akademija, a u svim okolama bit će održan historijski čas na kome će se govoriti o liku i djelu Džemala Bijedića. Na žalost – ne! Da smo normalna zemlja normalnih vlasti bilo bi logično da se u ovom komemorativnom povodu cjelokupna zajednica angažira na podsjetnju na životni put političara koji je nadrastao sve što je BiH bila, i što će ikada biti. Upravo zbog te naše historijske obogaljenosti, skuđenosti, zlokobnosti, nema mjesta za štit i našno podsjetanje našeg najuglednijeg državnika.

Harizmatični predvodnik renesanse

Džemal Bijedić je rođen u Mostaru 1917. godine, u koji su dvije godine ranije njegovi roditelji Adem i Zarifa došli iz Gača kao bogati trgovci. Džemal nije upamtio oca Adema, koji je 1919. umro od španjske groznice. Očeva smrt je uticala da porodica ubrzo izgubi bogatstvo; ta materijalna oskudica je bitno uslovlila Džemalov intelektualni i revolucionarni razvoj. Po završetku Gimnazije, Džemal odlazi na studij prava u Beograd, koje prekida 1941. godine. Tada su mu 24 godine. Još u Beogradu se uvezao sa progresivnom revolucionarnom omladinom, koja je snivala pravedniji, socijalistički poredak. Na početku rata bio je na zadacima u Foči, a u najteže vrijeme kada je Gestapo harao odmazdama, biva postavljen za sekretara Mjesnog komiteta KPJ za Sarajevo. Tada je, kao ilegalac, zajedno sa Avdom Humom, koordinirao revolucionarne aktivnosti širom BiH. Iz Sarajeva odlazi krajem 1943. i biva premješten na dužnost sekretara KP za Semberiju i Posavinu. Po oslobođenju zemlje, Džemal Bijedić je imenovan za generalnog sekretara Vlade BiH, a potom za pomoćnika ministra unutarnjih poslova. U međuvremenu, od izvjesnog Brane Kovačevića biva optužen da je informbiroovac, ali ga spašava uro Pucar. Obavljao je niz odgovornih dužnosti, da bi početkom 60-tih postao član jugoslovenske Vlade, tj. Saveznog izvršnog vijeća, kojim je predsjedavao Josip Broz Tito. Istovremeno je bio i sekretar Ustavne komisije, koju je vodio Edvard Kardelj, a gdje su se krojili međurepublički odnosi. Vrtoglavi Bijedićev uspon osujetio je policijski kasapin Aleksandar Ranković, koji ga raznim kanalima uspijeva posmjenjivati sa svih funkcija. Bijedić se vraća u Mostar gdje postaje predsjednik Sreza i harizmatička figura tadašnje hercegovačke stvarnosti. Kulturni hroničari bi mogli ustvrditi da je to vrijeme zapravo bilo doba druge kulturne renesanse Mostara (nakon šćanska i orovića), kao grada - kako reče znameniti Josip Lešćić - opsjednutog pozorištem.

Legenda koja nadrašta našu budućnost

U vrijeme kada je došlo do jačanja hrvatskog i srbijanskog nacionalizma, Džemal Bijedić se nameće kao najbolji izbor za funkciju premijera Vlade SFRJ. Jugoslavija je, kao lider Pokreta nesvrstanih, imala poseban interes za vezivanje sa arapskim svijetom, i otuda se jedan musliman naš savezne Vlade našio kao izvršna garancija za povjerenje Trećeg svijeta. Nikada se nijedan bh. političar nije na ravnopravnom nivou susreo sa toliko svjetskih državnika. Posjetio je 34 zemlje na svim kontinentima. Samo u toku 1975. Bijedić se susreo sa liderima SAD-a, SSSR-a i Kine. U Mostaru je bio doma u libijskom lideru Moameru Gadafiju, koji je klanjao u Karadobegovoj džamiji.

Zašto su za Jugoslaviju bile značajne Bijedićeve diplomatske misije u zemljama Trećeg svijeta?

Za njegovog mandata stopa inflacije je u Jugoslaviji spala ispod stope inflacije u Evropi!!! I to zato što su zemlje sa kojima je Bijedić uspostavio i razvio kontakte bili najveći uvoznici robe iz Jugoslavije. Ono što je u socijalnom smislu Jugoslavija proživjela rahatluka i berijeta, 70-tih godina, ima se zahvaliti Džemalu Bijediću! Dalo bi se ustanoviti koliko je za Bijedićevog mandata prosperirala BiH, u kojoj je bilježen veći stupanj razvoja u odnosu na ostale republike. (Iznimno je značajna Bijedićeva uloga u priznavanju nacionaliteta Bosanskih Muslimana.) Naravno, sve to je nailazilo na otpore, pogotovo srbijanskog rukovodstva. I iz tih razloga Bijedić je četiri puta podnosio ostavku, ali ju je na Titov izričit zahtjev ipak povlačio. Naš savezne Vlade bio je od 1971. Tito mu je mandat povjerio dva puta, s namjerom da to učini i treći put. Da se dogodilo da Džemal Bijedić i po treći put bude savezni premijer, bilo bi potpuno izvjesno da je on jedina harizmatička ličnost koja zavređuje da naslijedi Tita.

Da li je to bio motiv za ubistvo Džemala Bijedića?

Sudeći po krvavom raspadu Jugoslavije, koji se planirao mnogo prije – jeste. No, u vrstu organiziranim

sigurnosnim službama SFRJ takav atentat bi bio neizvodljiv bez Titovog znanja. A Tito, da je htio ukloniti Bijedića, jednostavno je mogao prihvatiti jednu od njegove četiri ponudene ostavke. činjenica je da su najsavremenijim minijaturnim mlazanjakom, iz Beograda prema Sarajevu, pilotirala dvojica prirodnih ratnih pilota, oba starija od tada 60-godišnjeg Džemala Bijedića. činjenica je da su letili brzinom od 950 km/s, što je za 300 km/s brže od predviđenog. Te da su pred slijetanje pravili neokrivano velike "osmice", što je avion zarilo u planinu Inac. Bilo je to 18. januara 1977, u 10 sati i 40 minuta. Pored Džemala i Raziije Bijedića, poginulo je još šest putnika u avionu. Sve ostalo treba prepustiti legendi.

...Nekada davno bilo smo veliki kralj Džemal Bijedić, prvi do Tita.